

A Szociális Munka Etikai Kódexe

Bevezető

A szociális szakmák újjáéledésével szinte egy időben a szociális munkát végzők is kialakították első szakmai szervezeteiket.

A mind szélesebb társadalmi igényt kielégítő, növekvő létszámú szociális munkások, illetve más képzettséggel szociális munkát végzők körében megjelent az igény a maguk és klienseik védelmét, valamint a szakma fejlődését elősegítő etikai alapelvek megfogalmazására. A Szociális Szakmai Szövetség elismerve ennek szükségességét, első szervezeti egységei között hozta létre az Etikai Munkacsoportot. Munkája kezdetben az Etikai Kódex előkészítése, létrehozása volt, a későbbiekben tevékenysége annak négyévenkénti felülvizsgálatára módosult.

Az Etikai Kódex 1995. júniusi aláírása óta háromszor került sor felülvizsgálatra: először 1995-ben, majd 2000-ben és 2004-2005-ben.

A Szociális Munka Etikai Kódexét jelenlegi formájában a Szociális Szakmai Szövetség 2005. április 29-i Küldöttgyűlése fogadta el.

Szeretnénk, ha az Etikai Kódex a jövőben is követné a társadalmi és szakmai változásokat, ennek érdekében az Etikai Munkacsoport továbbra is várja az esetleges módosítási javaslatokat.

ASzociális Szakmai Szövetség
Etikai Kollégiuma és Etikai Kódex Munkacsoportja

Előszó

- 1. A Szociális Munka Etikai Kódexe (továbbiakban: Etikai Kódex) a szociális munka gyakorlatát meghatározó szakmai etikai normákat tartalmazza.**
- 2. Az Etikai Kódex az ENSZ Emberi Jogok Nyilatkozatára, az ENSZ a Gyermekek Jogairól szóló Egyezményére, az Emberi Jogok Európai Egyezményére, valamint a Szociális Munkások Nemzetközi Szövetségének Szakmai Kódexére támaszkodik.**
- 3. Az Etikai Kódex a szociális munka folyamatában részt vevők értékeinek és emberi méltóságának megőrzését, helyreállítását és kiteljesítését szolgálja. Elősegíti a szakma elkerülhetetlen etikai dilemmáiban való eligazodást és azok feloldását.**
- 4. A szociális munka olyan szakmai tevékenység, amely a szociális munkás felelősségét meghatározó etikai elveken alapul. A szociális munkás felelőssége, hogy saját kompetenciáján belül – a tevékenység szolgáltató vagy hatósági jellegének megfelelően – nyújtson szakmai szolgáltatásokat.**
- 5. A szociális munka jogszabályban meghatározott képesítési követelmények alapján elsajátítható szakmai ismeretekre, tapasztalatokra, készségekre és értékekre épül.**
- 6. A szociális munkás felelőssége a kliensekkel, a munkatársakkal, a munkaadókkal, az egyéb szakmák képviselőivel való együttműködésre terjed ki.**
- 7. A szociális munkás felelősséget vállal a kliensek érdekeinek érvényesítésében.**

Alapelvek

- 8. A szociális munkás tiszteletben tartja minden ember méltóságát, értékét, jogait, céljait és szándékait.**
- 9. A szociális munkás – a Magyar Köztársaság alkotmánya 70/A. § (1) bekezdésének megfelelően – a kliens vagy kliensek hátrányos megkülönböztetése nélkül végzi munkáját.**
- 10. A szociális munkás felelőssége, hogy felhívja a döntéshozók, valamint a közvélemény figyelmét**

mindarra, amiben a nélkülözés és a szenvedés kialakulásáért a kormányzat, a társadalom vagy egyes intézmények felelősek, illetve amivel akadályozzák ezek enyhítését. A szociális munkás joga és kötelessége, hogy ennek érdekében szakmai és társadalmi érdekérvényesítő szervezetekhez forduljon. Az Etikai Kódexet aláíró és csatlakozó szakmai szervezetek joga és kötelessége eljárni ezen ügyekben.

11. A szociális munkás az általános adatvédelmi szabályokon túl is köteles biztosítani a titoktartást és az információk felelős kezelését. Bizonyos esetekben társadalmi felelőssége vagy egyéb kötelezettségei módosíthatják ezt a felelősségét, amit mindenkor a kliens tudomására kell hoznia. A titoktartás minden szóbeli, írásbeli, hang- és képanyagra rögzített, és az azokból kikövetkeztethető információra, az esettanulmányokra, esetismertetésekre és publikációkra is vonatkozik.

12. A szociális munkás a kliens kiszolgáltatott helyzetével nem él vissza. Munkája során a segítségnyújtás a döntő. Csak ennek részeként, az együttműködés érdekében végez kontroll tevékenységet – különös tekintettel - az együttműködésre kötelezett kliensekre.

I. A kliens és a szociális munkás kapcsolata

13. A szociális munkás a kliens érdekeit képviseli, de tiszteletben tartja mások érdekeit is.

14. A kliens és a szociális munkás kapcsolata a bizalmon alapul.

15. A szociális munkás arra törekszik, hogy az általa nyújtott szolgáltatások - megkülönböztetés nélkül - mindenki számára elérhetőek legyenek.

16. A szociális munkában összeférhetetlen a szociális munkás és a kliens közötti rokoni, baráti, közvetlen munkatársi, szerelmi, üzleti (haszonszerzésen alapuló) kapcsolat.

17. A kliens megválaszthatja a szociális munkást, amennyiben az intézmény működése eztehetővé teszi. A szociális munkás - szakmai megfontolás után, és/vagy összeférhetetlenség esetén - megszakíthatja a segítő kapcsolatot úgy, hogy gondoskodik a kliens további szakmai segítéséről.

18. A szociális munkás arra törekszik, hogy elhárítson, kiküszöböljön és elkerüljön minden olyan befolyásoló tényezőt, amely a tárgyilagos munkavégzését gátolja.

19. A kliensek számára juttatott javakból a szociális munkás nem részesülhet.

20. Az intézmény számára juttatott javakból a szociális munkás részesülhet, amennyiben azok elosztásáról az intézmény belső szabályzatában egyértelműen határoz, és az elosztás szabályait nyilvánossá teszi.

21. A szociális munkás előzetesen tájékoztatja a kliensét az általa igénybe vett szolgáltatás esetleges anyagi feltételeiről. A szociális munkás egyéb ellenszolgáltatást nem kérhet, és nem fogadhat el.

22. A szociális munkás nem használhatja fel a segítő folyamatot pártpolitikai célokra, vagy vallási meggyőződés befolyásolása érdekében.

23. Amennyiben a szociális szolgáltatás igénybevétele valamilyen elkötelezettséghez kötött, azt a klienssel előre közölni kell.

24. A kliens – szociális munkásra vonatkozó - panaszát az érintett felek bevonásával meg kell vizsgálni.

25. A szociális munkás nem avatja be a klienst a munkahelyi vitákba.

II. A szociális munkás és a szakma kapcsolata

26. Önkéntesek, laikusok, gyakornokok bevonásáért, illetve az általuk nyújtott szolgáltatások minőségéért az őket bevonó szociális munkásé, illetve az intézmény vezetőjé a felelősség.

27. A szociális munkás felelősséggel tartozik az általa vezetett segítő folyamatért, annak minőségéért.

28. A szociális munkás nem vállalhat el olyan feladatot, amelyben tevékenységét visszaélésre vagy emberellenes célokra használhatják fel.

29. A szociális munkás arra törekszik, hogy a szociális területen tevékenykedő intézmények, szervezetek és szakemberek együttműködjenek, szakmaközi egyeztetéseket, fórumokat hozzanak létre.

30. A szociális munkás kötelessége, hogy folyamatosan nyomon kövesse a szakma fejlődését, változását, és azt alkalmazza munkájában.

III. A szociális munkás és a munkatársak kapcsolata

31. A szociális munkában és a munkatársak kapcsolatában alapvető érték az együttműködés. A szociális munkás tiszteletben tartja munkatársai nézeteit, tekintettel van képzettségükre és kötelezettségeikre.

32. A szociális munkás kapcsolatát munkatársaival a bizalom, a tisztelet és a szolidaritás határozza meg, ezek azonban nem fedhetik el a szakmai problémákat.

33. A szociális munkás szaktudását, gyakorlati tapasztalatait és szakmai információit megosztja munkatársaival, különös tekintettel a pályakezdőkre és a gyakornokokra.

34. A szociális munkás más szakemberekkel történő együttműködése során tiszteletben tartja azok kompetenciahatárait, ez azonban saját felelősségét az eset további kezelésében nem csökkentheti.

35. A szociális munkás tiszteletben tartja munkatársai és más szakemberek a sajátjától eltérő véleményét és munkamódszerét. Kritikájának felelős módon, az érintett bevonásával ad hangot.

36. Magánjellegű kapcsolata munkatársaival a szociális munkást nem befolyásolhatja abban, hogy szakmai tevékenységét legjobb tudása és meggyőződése szerint végezze.

37. A szociális munkás védi munkatársait az igazságtalan eljárásokkal szemben. Támogatja őket a kliensek és a szakma érdekei miatt vállalt esetleges összeütközésekben.

38. A szociális munkás munkatársa helyettesítésekor tekintettel van annak érdekeire, szakmai munkájára és a klienssel kialakított kapcsolatára.

39. A szociális munkás és az őt foglalkoztató intézmény, szervezet felelőssége, hogy csak feladatai ellátására alkalmas állapotban kerüljön közvetlen kliensközelbe.

IV. A szociális munkás munkahelyéhez és a társadalomhoz való viszonya

40. A szociális munkás munkahelyén az Etikai Kódex elvei, értékei érvényesítésére törekszik. Szorgalmazza, hogy az Etikai Kódex kerüljön be az intézmény szervezeti és működési szabályzatába. Amennyiben a fenti célok elérésében a szociális munkást huzamosabb ideig akadályozzák, akkor segítségért az Etikai Kollégiumhoz fordulhat.

41. A szociális munkás munkahelye szakmapolitikájának és szakmai gyakorlatának javítására törekszik, növelve ezzel a szolgáltatások hatékonyságát és színvonalát. Ennek érdekében részt vesz esetmegbeszélő csoporton, szupervízióon vagy más szakmai továbbképzésen.

42. A segítő munka során a szociális munkás védelemre jogosult a vele, az intézményével vagy a kliensével szembeni jogsértő vagy etikátlan bánásmóddal szemben. Ha az etikai sérelem akár intézmények, akár személyek részéről éri, védelemért munkáltatójához, illetve annak fenntartójához, vagy az Etikai Kollégiumhoz fordulhat.

43. Amennyiben a szociális munkás tudomására jut a kliens jogsérelme, bántalmazottsága, vagy függő, kiszolgáltatott helyzetével való visszaélés, vizsgálatot kezdeményezhet, és az Etikai Kollégiumhoz fordulhat bejelentéssel.

44. A szociális munkás közszereplést vállalva minden esetben közli, hogy milyen minőségben, kinek a nevében (egyén, munkahely, szakma, párt, egyház, szervezet stb.) nyilatkozik vagy cselekszik.

45. Az Etikai Kódex az aláíró szervezetek minden tagjára nézve kötelező. A szociális munkás kötelessége az Etikai Kódexben foglaltak betartása, és annak betartatására törekszik, abban az esetben is, ha nem szociális intézményben végzi munkáját.

Záró rendelkezések az Etikai Kódexhez

1. Az Etikai Kódexet aláíró szervezeteknek biztosítaniuk kell, hogy tagjaik megfelelhessenek az etikai elvárásoknak és a szakmai kötelezettségeknek.

2. Az etikai alapelvek és normák nem helyettesítik a szakma működési feltételeit:

- a kiépült intézményhálózatot a szükséges tárgyi feltételekkel együtt,
- a szakemberek felkészültségét,
- a szakmai szabályok ismeretét,
- a szociális munka egyéb szabályozási szintjeit,
- a szociális munka társadalmi presztízsét,
- az érdekvédelmet.

3. A szociális munka Etikai Kódexe nyilvános, a szociális szolgáltatást igénybe vevők és az együttműködő intézmények / szervezetek számára hozzáférhetővé kell tenni.

4. Az Etikai Kollégium állásfoglalásai nyilvánosságra kerülnek.

5. A Szociális Szakmai Szövetség legalább öt évente felülvizsgálja az Etikai Kódexet. A benyújtott változtatási javaslatokat szakmai nyilvánosság előtt, konferencián kell megvitatni.

Kelt: Budapest, 2005. április 29-én

Értelmező rendelkezések:

Szociális munka: olyan hivatásszerűen végzett tevékenység, melyet – a szociális, illetve a gyermekjóléti ellátórendszeren belül vagy azon kívül – személyes szolgáltatásként nyújtanak, és amely az igénybevevők problémáinak megoldásához szükséges erőforrások komplex mozgósítására, ezzel élet- és működőképességük javítására, illetve helyreállítására irányul.

Szociális munka célja: elősegíteni a társadalmi változásokat, a probléma megoldásokat az emberi jólét, a szabadság és a társadalmi igazságosság növelésében. Célja továbbá, hogy az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával, azokon a pontokon avatkozzon be, ahol az emberek egymással és társadalmi környezetükkel kapcsolatba kerülnek.

Szociális munkás: szakirányú egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkező munkatárs, aki szociális munkát végez.

Kliens: egyén, család, csoport, közösség, szervezet, intézmény, amely a szociális munkás segítségét igényli, illetve amely a szociális munkás segítségére szorul.

Az Etikai Kódexet aláíró szervezetek:

Hajléktalan Szolgálatok Tagjainak Országos Egyesülete

Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület

Magyar Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete

Magyarországi Szociális Szakembereket Képző Iskolák és Oktatók Egyesülete

Nonprofit Humán Szolgáltatók Országos Szövetsége

Regionális Forrásközpontok Országos Egyesülete

Szociális Igazgatók Magyarországi Egyesülete

Szociális Intézmények Országos Szövetsége

Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete

Szövetség a Közösségi Részvétel Fejlesztéséért Egyesület